

Učinci ostavke u lokalnim jedinicama

Katarina Serdar *

Činom podnošenja ostavke osoba izražava svoju volju da više ne želi obavljati dužnost na koju je izabrana ili imenovana. Kada govorimo o političkim funkcijama na lokalnoj razini, posljedice ostavke mogu biti različite. U ovom tekstu se navode posljedice koje mogu proizaći iz podnošenja ostavke na dužnost člana predstavničkog tijela, dužnost predsjednika predstavničkog tijela, dužnost općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana te dužnost njihovog zamjenika.

1. Uvod

Ostavka je osobni čin kojom osoba izražava svoju volju da više ne želi obavljati dužnost na koju je izabrana ili imenovana. Ostavka može predstavljati moralni čin, ona može biti rezultat utjecaja iz okoline ili jednostavno predstavljati odluku osobe da više ne želi obavljati dužnost na koju je izabrana ili imenovana. Radi se o činu odstupanja s određene pozicije koji može biti uvjetovan osobnim ili vanjskim faktorima.

Institut ostavke, bilo ostavke člana predstavničkog tijela ili ostavke nositelja izvršnih ovlasti, nije zakonom detaljnije razrađen budući da se radi o činu osobne i slobodne volje osobe pa za to i nema stvarne potrebe. Zakonom je samo utvrđen učinak ostavke – prestanak mandata te je definiran trenutak nastupa te okolnosti – danom zaprimanja ostavke u stručnim službama jedinice.

Osnovna posljedica ostavke je prestanak mandata no postoje određene razlike između ostavke člana predstavničkog tijela i ostavke nekog od lokalnih dužnosnika (općinskog načelnika, gradonačelnika i župana, odnosno njihovog zamjenika).¹ Treba razlikovati situaciju kada ostavku podnese jedan vijećnik u kojem slučaju nastupaju okolnosti za određivanje zamjenika tom vijećniku, od situacije kada ostavku podnese većina vijećnika u kojem slučaju nastupaju uvjeti za raspuštanje predstavničkog tijela. Kada se govori o ostavci izvršnog čelnika, treba razlikovati je li ostavku podnio samo gradonačelnik (i pri tome je bitno u kojem trenutku je podnio ostavku – prije ili nakon isteka dvije godine mandata te ima li zamjenika), jesu li ostavku podnijeli i gradonačelnik i zamjenik ili je ostavku podnio samo zamjenik u kojem slučaju je bitno je li riječ o zamjeniku izabranom zajedno s gradonačelnikom ili se radi o zamjeniku izabranom iz reda pripadnika nacionalne manjine.

U nastavku će se prikazati posljedice prestanka mandata uslijed podnošenja ostavke i opisati učinci koji nastupaju slijedom tog čina.

2. Ostavka člana predstavničkog tijela

Članu predstavničkog tijela mandat može prestati prije isteka redovnog četverogodišnjeg mandata kada nastupe okolnosti koje određene zakonom. Slučajevi prestanka mandata člana predstavničkog tijela jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave propisani su člankom 80. Zakona o lokalnim izborima² (dalje u tekstu: ZLI). Jedan od šest taksativno pobrojanih razloga prestanka vijećničkog mandata je podnošenje ostavke. U slučaju podnošenja ostavke, mandat vijećniku prestaje danom dostave pisane ostavke sukladno pravilima o dostavi propisanim Zakonom o općem upravnom postupku.³ Zakonom nije propisano nikakvo ograničenje – vijećnik može u svakom trenutku iz bilo kojeg razloga podnijeti ostavku sukladno zakona.

2.1. Priroda vijećničkog mandata i sloboda raspolaganja mandatom

Sukladno članku 30. stavku 1. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi⁴ (dalje u tekstu: ZLP(R)S) članovi predstavničkog tijela nemaju obvezujući mandat i nisu opozivi. Mandat član predstavničkog tijela stječe na temelju izbornih rezultata te mu tu dužnost predstavničko tijelo ne treba posebno potvrđivati, niti mu je itko može oduzeti, odnosno opozvati. To znači da članovi predstavničkog tijela ne mogu biti opozvani, kako od onih koji su ih predložili, tako ni od onih koji su ih izabrali, a niti stranka može raspolagati mandatom člana predstavničkog tijela. Tijek mandata člana predstavničkog tijela ovisi isključivo o njegovoj volji te članovi predstavničkog tijela mogu participirati u radu tijela sve dok ne stave mandat u mirovanje zbog obavljanja nespojive dužnosti, odnosno dok im mandat ne prestane na jedan od načina propisanih zakonom.

Sloboda raspolaganja mandatom obuhvaća ne samo pravo na podnošenje ostavke (u bilo kojem trenutku, iz bilo kojeg razloga), već i stavljanje mandata u mirovanja (bilo radi obnašanja nespojive dužnosti, bilo iz nekog drugog razloga osobne naravi). Pri tome je potrebno da vijećnik

* Katarina Serdar, dipl.iur., Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, Zagreb

¹ U ovom članku će se iz razloga ekonomičnosti i racionalnosti samog teksta govoriti isključivo o gradonačelniku. Međutim, sve rečeno jednako vrijedi za općinske načelnike i župane te njihove zamjenike kao lokalne dužnosnike.

² NN, br. 144/12, 121/16, 98/19, 42/20, 144/20 i 37/21

³ NN, br. 47/09 i 110/21

⁴ NN, br. 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12 i 19/13 – pročišćeni tekst, 137/15 – ispravak, 123/17, 98/19 i 144/20

jasno i nedvojbeno u svojoj pisanoj izjavi navede podnosi li ostavku ili mandat stavlja u mirovanje. Ponekad je moguće da zbog neznanja, nepoznavanja propisa i sl. vijećnik podnese izjavu iz koje nije moguće nedvojbeno utvrditi radi li se o ostavci ili zahtjevu za mirovanjem mandata. U takvoj situaciji je teret na stručnim službama jedinice da utvrde stvarnu namjeru i volju tog vijećnika, kao i sve relevantne činjenice bitne za predmetno pitanje. Navedeno je potrebno utvrditi s obzirom na različite učinke tih dvaju instituta. Naime, posljedica podnošenja ostavke bezuvjetan je prestanak mandata člana predstavničkog tijela, dok u slučaju mirovanja mandata član predstavničkog tijela može nastaviti s obnašanjem vijećničke dužnosti kada prestane mirovanje.

2.2. Učinci ostavke

Danom dostave pisane ostavke stručnim službama jedinice, članu predstavničkog tijela prestaje mandat. Kada je ostavka jednom zaprimljena i urudžbirana u stručnim službama jedinice, naknadno povlačenje i opozivanje ostavke koju je dao član predstavničkog tijela, nije moguće. U protivnome bi se otvorio prostor mnogim zloupotrebama pa je ovakav stav jasan i prihvatljiv. U tom smislu, navođenje razloga zablude, prisile, prijetnje i sl. nije relevantno. **Jednom kada je ostavka uredno podnesena više se ne može povući te vijećnik koji ju je podnio ne može vratiti mandat u predstavničkom tijelu.**

Na temelju članka 80. stavka 2. ZLI-a pisana ostavka člana predstavničkog tijela treba biti zaprimljena najkasnije 3 dana prije zakazanog održavanja sjednice predstavničkog tijela te ujedno treba biti ovjerena kod javnog bilježnika i to najranije 8 dana prije podnošenja iste. Ostavka podnesena suprotno navedenom ne proizvodi pravni učinak. Treba naglasiti da rok od 3 dana ne može biti ograničavajući za sazivanje sjednice od strane predsjednika predstavničkog tijela.

Član predstavničkog tijela slobodno disponira svojim mandatom, što drugim riječima znači da vijećnik u svakom trenutku može podnijeti ostavku na dužnost člana predstavničkog tijela na koju je izabran na lokalnim izborima. Stoga se u odnosu na dilemu smije li se ostavka podnijeti prije konstituiranja predstavničkog tijela, ukazuje da član predstavničkog tijela može podnijeti ostavku od trenutka saznanja da je izabran na tu dužnost, što znači i prije konstituiranja predstavničkog tijela.

Također, ostavka se može podnijeti i tijekom mirovanja mandata ako vijećniku mandat miruje, jednako kao i za vrijeme dok je mandat aktivan. Podnesena ostavka međutim, više se ne može povući te dužnost člana predstavničkog tijela tim činom prestaje. Naknadno povlačenje i opozivanje uredno dostavljene i jednom zaprimljene ostavke nije moguće. Ostavka podnesena sukladno zakonskim odredbama proizvodi sve pravne učinke. Prestanak mandata ne može biti privremenog karaktera. Jednom kada je mandat prestao (bilo zbog podnošenja ostavke, bilo zbog nekog drugog razloga propisanog zakonom), osoba koja je obnašala vijećničku dužnost ne može se vratiti na dužnost vijećnika.

2.3. Zamjenjivanje člana predstavničkog tijela

Posljedica podnošenja ostavke na vijećničku dužnost je prestanak mandata čime su se ispunili uvjeti za određivanje novog, zamjenskog vijećnika. Na temelju članka 81. ZLI-a članovi predstavničkih tijela imaju zamjenike koji obnašaju tu dužnost **ako članu predstavničkog tijela mandat miruje ili prestane prije isteka vremena na koje je izabran.**

Zamjenici se određuju ovisno o tome s koje liste se utvrđuju – kandidacijske liste političke stranke, kandidacijske liste dviju ili više političkih stranaka ili kandidacijske liste grupe birača:

- Člana predstavničkog tijela izabranog na kandidacijskoj listi političke stranke zamjenjuje neizabrani kandidat s iste liste s koje je izabran i član kojem je mandat prestao ili mu miruje, a određuje ga politička stranka koja je bila predlagatelj kandidacijske liste.⁵
- Člana predstavničkog tijela izabranog na kandidacijskoj listi dvije ili više političkih stranaka zamjenjuje pak neizabrani kandidat s iste liste s koje je izabran i član kojem je mandat prestao ili mu miruje, a određuju ga političke stranke sukladno sporazumu, odnosno ako sporazum nije zaključen, određuju ga dogovorno, a ako ne postignu dogovor, zamjenjuje ga prvi sljedeći neizabrani kandidat s liste.⁶
- Člana predstavničkog tijela izabranog na kandidacijskoj listi grupe birača zamjenjuje prvi sljedeći neizabrani kandidat s liste.

Kada se ispune uvjeti za određivanje zamjenika te ovlaštena politička stranka odredi zamjenika i ta osoba bude nazočna sjednici predstavničkog tijela, ona se od početka sjednice uračunava u broj članova predstavničkog tijela potreban za rad, odnosno kvorum. Prestanak mandata člana predstavničkog tijela (iz bilo kojeg razloga pa tako i u slučaju podnošenja ostavke), kao i početak mandata njegovog zamjenika ne može ovisiti o volji predstavničkog tijela – pravne posljedice nastupaju po sili zakona u trenutku kada se steknu zakonom propisani uvjeti. Na temelju članka 79. stavka 9. ZLI-a na sjednici predstavničkog tijela umjesto člana predstavničkog tijela koji je stavio mandat u mirovanje ili mu je mandat prestao po sili zakona, pravo sudjelovanja i odlučivanja ima zamjenik tog člana određen sukladno odredbama predmetnog Zakona. Tzv. zamjenski vijećnik ima sva prava i obveze kao i vijećnik koji je izravno ušao u predstavničko tijelo.

U odnosu na prisegu koja je u praksi ustaljena kao način uvođenja člana predstavničkog tijela, odnosno zamjenika u rad toga tijela, potrebno je istaknuti da niti jednim zakonom nije reguliran institut prisege. Davanje prisege predstavlja isključivo svečani čin, kojim se na ceremonijalan način obznanjuje izbor na određenu dužnost te se

⁵ Naknadna promjena stranačke pripadnosti člana predstavničkog tijela kome je potrebno odrediti zamjenika, nije od pravnog značaja i ne daje pravo stranci kojoj je vijećnik pristupio da ona odredi zamjenika.

⁶ O sklopljenom sporazumu kao i postignutom dogovoru političke stranke dužne su obavijestiti nadležno upravno tijelo jedinice.

time u svečanom tonu i simboličan način ističe značaj položaja koji osoba stječe izborom na dužnost člana predstavničkog tijela. Davanje prisega nije uvjet za obnašanje vijećničke dužnosti – mandat se stječe na temelju izbora, a ne odlukom predstavničkog tijela i polaganjem prisega. Propuštanje ili odbijanje davanja prisega ne može imati nikakve pravne posljedice jer **prisega nema konstitutivni, već deklaratorni karakter**.

Moguće je da zamjenik ne može biti određen iz objektivnih razloga jer više nema kandidata na kandidacijskoj listi za određivanje zamjenika. U tim slučajevima predstavničko tijelo nastavlja raditi s jednim članom manje. U radu i odlučivanju predstavničkog tijela može sudjelovati broj vijećnika koji je manji od broja utvrđenog zakonom. No, pri tome treba voditi računa da se kvorum određuje u odnosu na ukupan broj članova koji je utvrđen zakonom, a ne u odnosu na trenutni broj vijećnika u predstavničkom tijelu. To znači da se odluke predstavničkog tijela donose većinom propisanom zakonom. **Većina se računa u odnosu na broj članova *de iure*, a ne *de facto*.**

2.4. Ostavka člana predstavničkog tijela izabranom iz reda pripadnika nacionalne manjine

Člankom 106. ZLI-a propisano je da ako izabranom članu predstavničkog tijela iz reda pripadnika nacionalne manjine koja ima pravo na odgovarajuću zastupljenost u predstavničkom tijelu prestane mandat ili mu mandat miruje, odredit će mu se zamjenik u skladu s odredbama predmetnog Zakona o zamjenjivanju člana predstavničkog tijela.

Postavlja se pitanje da li se taj vijećnik mora zamijeniti drugim vijećnikom iz reda pripadnika nacionalne manjine? U tom slučaju treba voditi računa o odredbi članka 110. ZLI-a. Navedenom zakonskom odredbom je propisano da će se smatrati da je zastupljenost nacionalnih manjina u predstavničkom tijelu jedinica osigurana tijekom čitavog mandata predstavničkog tijela ako je osigurana u trenutku proglašenja konačnih rezultata izbora (redovnih i dopunskih). Iz navedenog jasno proizlazi da je za utvrđivanje zastupljenosti nacionalnih manjina u predstavničkom tijelu mjerodavan trenutak proglašenja konačnih rezultata izbora, bilo da se radi o redovnim ili dopunskim izborima. **Smatra se da je zastupljenost nacionalnih manjina u predstavničkom tijelu osigurana tijekom čitavog mandata ako je zastupljenost bila osigurana u trenutku proglašenja konačnih rezultata izbora.**

3. Ostavka predsjednika predstavničkog tijela

Posebnu situaciju predstavlja podnošenje ostavke na dužnost predsjednika predstavničkog tijela. Osoba može odlučiti podnijeti ostavku na sve dužnosti u predstavničkom tijelu ili zadržati svoj vijećnički mandat, ali podnijeti ostavku samo na dužnost predsjednika.

Predstavničko tijelo ima predsjednika. Predsjednik predstavničkog tijela predstavlja to tijelo te kao svoju glavnu i suštinsku ovlast, saziva sjednice predstavničkog tijela i predsjedava sjednicama. Predsjednik saziva sjednice predstavničkog tijela po potrebi, a najmanje jednom u tri mje-

seca. Ako iz nekih razloga nema predsjednika, može se dovesti u pitanje rad predstavničkog tijela jer nema tko sazivati sjednice. Takav način razmišljanja može rezultirati stavom da se može odbiti ostavka predsjednika predstavničkog tijela. Međutim, predstavničko tijelo to nikako ne može učiniti. Činjenica je da se nikoga ne može prisiliti da obavlja dužnost koju više ne želi obavljati, Nemogućnost odbijanja ostavke predsjednika proizlazi i iz odredbe članka 91. stavak 1. podstavak 3. ZLP(R)S-a, kojom je propisano da predsjednicima prava na temelju obavljanja dužnosti prestaju danom kada predstavničko tijelo utvrdi činjenicu podnošenja ostavke na dužnost, a najkasnije tridesetog dana od dana podnošenja ostavke. Slijedom toga, **tijelo kojem se ostavka podnosi (predstavničko tijelo) ne mora raspravljati o razlozima ostavke, ne glasuje o prihvatanju ili neprihvatanju ostavke, niti može istu odbiti.**

Prava i dužnosti predsjednika predstavničkog tijela koji je podnio ostavku na dužnost predsjednika prestaju danom kada predstavničko tijelo utvrdi činjenicu podnošenja ostavke, odnosno kad se predsjednik razriješiti s dužnosti. Danom konstatiranja činjenice podnošenja ostavke na dužnost smatra dan kada predstavničko tijelo tu činjenicu utvrdi, odnosno konstatira na sjednici predstavničkog tijela, a ne dan zaprimanja ostavke. Ako predstavničko tijelo ne utvrdi činjenicu podnošenja ostavke u roku od 30 dana od dana podnošenja iste, osobi predsjednika predstavničkog tijela istekom tridesetog dana od podnošenja ostavke prestaju prava i obveze predsjednika na temelju obavljanja dužnosti po samom zakonu.

Zakon posebno ne regulira postupak podnošenja ostavke na dužnost predsjednika predstavničkog tijela. Iako zakonom nije propisano da ostavka predsjednika mora biti u pisanom obliku (kao što je to slučaj za podnošenje ostavke na dužnost člana predstavničkog tijela), po prirodi stvari ostavka bi trebala biti podnesena u pisanom obliku ili eventualno izjavljena na sjednici predstavničkog tijela s unošenjem izjave o podnošenju ostavke u zapisnik sa sjednice. Takvim postupkom bi se osigurao pisani trag o podnošenju ostavke. Pisana ostavka je nužna budući da bi se zbog nepostojanja pisane ostavke, odnosno dokaza o podnošenju ostavke naknadno moglo dovesti u pitanje je li ostavka uopće podnesena ili bi mogla biti povučena, a što bi nedvojbeno proizvelo dodatne probleme u funkcioniranju predstavničkog tijela.

3.1. Sazivanje sjednica kada je predsjednik podnio ostavku

Činjenica da je predsjednik podnio ostavku nikako ne bi smjela dovesti predstavničko tijelo u blokadu. Prema zakonu predstavničko tijelo ima i do dva potpredsjednika i u slučaju ostavke predsjednika, nema zapreka da sjednicu predstavničkog tijela sazove potpredsjednik, a sve kako bi se osiguralo nesmetano funkcioniranje predstavničkog tijela do izbora novog predsjednika. Samim time što predstavničko tijelo tijekom mandata ostane bez predsjednika, to ne znači da predstavničko tijelo ne može dalje funkcionirati, donositi odluke i izabrati novog predsjednika. **Sve dok predstavničko tijelo ima potreban broj članova za**

valjano odlučivanje i donošenje odluka, tj. sve dok postoji kvorum predstavničko tijelo može raditi. Prestanak dužnosti predsjednika predstavničkog tijela (bilo zbog ostavke, razrješenja ili nekog drugog razloga) nije razlog za neodržavanje sjednice predstavničkog tijela. U slučaju kad predstavničko tijelo ima kvorum te izabranog potpredsjednika koji može sazvati sjednice i predsjedati istima do izbora novog predsjednika, to tijelo može nastaviti sa svojim radom. Ovakav stav zauzeo je Ustavni sud Republike Hrvatske u više svojih odluka.⁷

Međutim, sazivanje sjednica od strane potpredsjednika predstavničkog tijela predstavlja izvanrednu situaciju koja čini iznimku od pravila da sjednice predstavničkog tijela saziva predsjednik toga tijela. Ta iznimka omogućava da ne dođe do blokade rada predstavničkog tijela zbog činjenice da je predsjednik podnio ostavku. I ta izvanredna situacija da sjednice saziva potpredsjednik predstavničkog tijela do izbora novog predsjednika, nikako ne može prerasti u trajnu situaciju, ona treba trajati što je moguće kraće. Na temelju članka 34. ZLP(R)S-a predstavničko tijelo bira predsjednika većinom glasova svojih članova. Kao tijelo nadležno za izbor predsjednika predstavničkog tijela, ono je dužno izabrati svojeg novog predsjednika u slučaju prestanka dužnosti dotadašnjeg predsjednika. Zakonom nije propisan roku u kojem je ono dužno to učiniti, ali se podrazumijeva obveza izbora novog predsjednika u što kraćem roku.

4. Ostavka većine članova predstavničkog tijela

Prema članku 34. ZLP(R)S-a predstavničko tijelo donosi odluke većinom glasova ako je na sjednici nazočna većina članova predstavničkog tijela. Za donošenje pojedinih odluka traži se kvalificirana većina (statut jedinice te proračun i godišnji obračun donose se većinom glasova svih članova, a poslovníkom predstavničkog tijela mogu se odrediti i druga pitanja o kojima se odlučuje većinom glasova svih članova).

Vlada Republike Hrvatske će na prijedlog tijela državne uprave nadležnog za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu, raspustiti predstavničko tijelo ako iz bilo kojih razloga trajno ostane bez broja članova potrebnog za rad i donošenje odluka (čl. 84. toč. 4. ZLP(R)S-a). Pozitivni propisi ne propisuju izrijekom da će se predstavničko tijelo raspustiti ako polovina vijećnika podnese ostavku, već u slučaju da predstavničko tijelo ostane bez broja članova potrebnog za rad i donošenje odluka. U praksi je to upravo slučaj podnošenja ostavke većine vijećnika čime je onemogućen rad predstavničkog tijela jer nema kvoruma.

Činjenica podnošenja ostavki polovice ili više članova predstavničkog tijela ne znači automatski i trajan gubitak kvoruma. Sve dok postoji mogućnost određivanja njihovih zamjenika te ujedno i volja ovlaštenika za određivanje zamjenika da to i učine, predstavničko tijelo može funkcionirati. Do trajnog gubitka kvoruma bi došlo ako bi se političke stranke ovlaštene za određivanje zamjenika izrijekom

odrekle tog prava ili bi izjavile da ne žele odrediti zamjenike, odnosno ako u primjerenom roku ne bi odredile zamjenike. Znači, trajni ostanak bez broja članova potrebnih za rad i donošenje odluka se u praksi ostvaruje podnošenjem ostavki više od polovice vijećnika, a političke stranke s čijih lista su ti vijećnici izabrani su se odrekle prava da im imenuju zamjenike.

4.1. Raspisivanje prijevremenih izbora i imenovanje povjerenika

U slučaju da raspuštanja predstavničkog tijela (zbog podnošenja ostavki većine članova kojima nisu određeni zamjenici) ispunjeni su uvjeti za raspisivanje prijevremenih izbora. Rješenje Vlade Republike Hrvatske o raspuštanju predstavničkog tijela stupa na snagu danom objave u „Narodnim novinama“. Protiv rješenja o raspuštanju predsjednik raspuštenoga predstavničkog tijela može podnijeti tužbu Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske u roku od 8 dana od objave rješenja. Postupak rješavanja o tužbi protiv rješenja o raspuštanju je hitne naravi te je Visoki upravni sud dužan odlučiti o tužbi u roku od 30 dana od primitka te presudu bez odgađanja dostaviti Vladi Republike Hrvatske i predsjedniku raspuštenoga predstavničkog tijela. Odluka Visokog upravnog suda objavljuje se u „Narodnim novinama“. Ako je tužba odbačena ili odbijena, Vlada će raspisati prijevremene izbore za predstavničko tijelo u roku od 90 dana od dana objave odluke Visokog upravnog suda Republike Hrvatske u „Narodnim novinama“.

Istovremeno s raspuštanjem predstavničkog tijela imenovat će se i povjerenika Vlade. Povjerenik za obavljanje poslova iz nadležnosti predstavničkog tijela je dužan osigurati ostvarivanje prava i obveza građana i pravnih osoba u jedinici lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave do uspostave njezinih tijela. Danom konstituiranja predstavničkog tijela prestaje ovlast povjerenika za obavljanje poslova iz djelokruga predstavničkog tijela.

Prijevremani izbori za članove predstavničkih tijela kojima je mandat prestao zbog raspuštanja, održavaju se u roku od 90 dana od dana raspuštanja predstavničkog tijela.

5. Ostavka gradonačelnika

ZLI-om je u članku 93. propisano šest slučajeva prestanka mandata lokalnih dužnosnika po sili zakona te je jedan od razloga podnošenje ostavke. Ako podnese ostavku, gradonačelniku mandat prestaje danom podnošenja ostavke. Tim činom, *ex lege* prestaje mandat. Posljedice međutim, mogu biti različite ovisno o tome u kojem trenutku je gradonačelnik podnio ostavku – prije isteka dvije godine mandata ili nakon isteka dvije godine mandata, kao i ovisno o tome ima li gradonačelnik zamjenika koji se bira s njim ili je riječ o gradonačelniku koji se bira bez zamjenika. Također je bitno je li ostavku podnio samo gradonačelnik ili samo njegov zamjenik ili su ostavku podnijeli i gradonačelnik i njegov zamjenik. Kod ostavke samo zamjenika bitno je nadalje, radi li se o zamjeniku koji je izabran zajedno s gradonačelnikom ili je riječ o zamjeniku izabranom iz reda pripadnika nacionalnih manjina.

⁷ Npr. odluke br. U-III/1612/2006., U-III/2678/2006. itd.

Obveza ovjeravanja kod javnog bilježnika propisana je zakonom samo u odnosu na ostavku člana predstavničkog tijela, no isto nije uvjet za valjanost ostavke gradonačelnika i njegovih zamjenika.

5.1. Ostavka gradonačelnika prije isteka dvije godine mandata

Ako prije isteka mandata prestane mandat gradonačelniku koji nema zamjenika, u toj jedinici raspisat će se prijevremeni izbori za gradonačelnika. Do provedbe prijevremenih izbora dužnost gradonačelnika obnašat će povjerenik Vlade Republike Hrvatske.

Ako prije isteka dvije godine mandata prestane mandat gradonačelniku koji ima zamjenika u toj jedinici također će se raspisati prijevremeni izbori za gradonačelnika, međutim do provedbe prijevremenih izbora dužnost gradonačelnika obnašat će njegov zamjenik koji je izabran zajedno s njim, a tek ako je mandat prestao i zamjeniku, do provedbe prijevremenih izbora dužnost gradonačelnika obnašat će povjerenik Vlade Republike Hrvatske. Treba naglasiti da se u predmetnom slučaju ne radi o zamjeniku koji nastavlja obnašati dužnost gradonačelnika iz članka 39. stavaka 2. i 3. ZLP(R)S-a. Radi se o osobi neposredno izabranoj na dužnost zamjenika koja ostvaruje prava s osnove te dužnosti, a ne dužnosti gradonačelnika. Znači do provedbe prijevremenih izbora, gradonačelnika koji je podnio ostavku zamjenjuje njegov zamjenik. Prijevremeni izbori za novog gradonačelnika održavaju se u roku od 90 dana od dana prestanka mandata gradonačelnika, tj. podnošenja ostavke

5.2. Ostavka gradonačelnika nakon dvije godine mandata

Neovisno u kojem trenutku prestane mandat gradonačelniku koji nema zamjenika raspisat će se prijevremeni izbori. Vrijeme prestanka mandata relevantno je samo u odnosu na gradonačelnika koji ima zamjenika koji se bira zajedno s njim. **Ako nakon isteka dvije godine mandata prestane mandat gradonačelniku koji ima zamjenika, u toj jedinici se neće raspisati prijevremeni izbori; dužnost gradonačelnika do kraja mandata obnašat će zamjenik gradonačelnika koji je izabran zajedno s njim.**

Ako gradonačelnik ima dva zamjenika dužnost gradonačelnika obnašat će zamjenik koji je na kandidaturi za izbor gradonačelnika bio prvi naveden iza kandidata za gradonačelnika. Treba znati da u jedinicama u kojima se bira zamjenik gradonačelnika iz reda pripadnika nacionalnih manjina broj zamjenika povećava se za jednoga. Na navedeno se ukazuje jer **zamjenik gradonačelnika izabran iz reda pripadnika nacionalnih manjina ne može obnašati dužnost gradonačelnika, već to može isključivo zamjenik koji je izabran zajedno s gradonačelnikom.**

Institut zamjenika koji obnaša dužnost gradonačelnika pridonosi uštedi sredstava proračuna jedinice s obzirom na to da se u tom slučaju neće raspisati prijevremeni izbori. Također, osigurava kontinuitet u obnašanju dužnosti

gradonačelnika te ujedno, omogućava i otklanjanje eventualnih nejasnoća vezano uz obnašanje dužnosti izvršnog tijela i obavljanja izvršnih poslova u situaciji kada gradonačelniku prestane mandat, ali uz uvjet da je mandat trajao više od dvije godine.

Zamjenik koji obnaša dužnost gradonačelnika nije postao gradonačelnik budući da nije ni izabran na tu dužnost, već je izabran za zamjenika. Na lokalnim izborima se za izvršnog čelnika bira točno određenog kandidata, isto kao što se i za zamjenika gradonačelnika bira točno određenog kandidat. U praksi se mogu javiti dvojbe kako točno navesti dužnost osobe zamjenika koji je preuzeo izvršne ovlasti umjesto izabranog izvršnog čelnika. Imajući u vidu prethodno rečeno – da se ne radi o osobi koja je izabrana za gradonačelnika nego o osobi koja obavlja dužnost gradonačelnika, potrebno je kod naznake dužnosti u preambuli akata iz nadležnosti izvršnog tijela, kao i potpisa akata iz djelokruga tog tijela, navesti: „*zamjenik/ica gradonačelnika koji/a obnaša dužnost gradonačelnika*“. I pri tome se koriste zaglavlje i pečat izvršnog tijela jedinice.

Navedeni zamjenik koji obnaša dužnost gradonačelnika na temelju članka 39. stavka 4. ZLP(R)S-a ima sva prava i dužnosti gradonačelnika.

6. Ostavka zamjenika gradonačelnika

Ostavka gradonačelnika može rezultirati raspisivanjem prijevremenih izbora za novog gradonačelnika ovisno o trenutku podnošenja ostavke. No, **ako ostavku podnese zamjenik, prijevremenih izbora za novog zamjenika se neće raspisati.** Ovakvo rješenje je razumljivo s obzirom na to da se izbori primarno raspisuju za gradonačelnika s kojim se istovremeno biraju njegovi zamjenici ili zamjenik.

Prema članku 40.d stavku 5. ZLP(R)S-a ako za vrijeme trajanja mandata gradonačelnika prestane mandat samo njegovom zamjeniku, u toj jedinici se neće raspisati prijevremeni izbori za zamjenika gradonačelnika. U tom će slučaju gradonačelnik nastaviti obnašati dužnost bez zamjenika (ako je izabran zajedno s jednim zamjenikom) ili će nastaviti obnašati dužnost sa zamjenikom manje (ako je izabran zajedno sa dva zamjenika). **Pravilo o neraspisivanju izbora za zamjenika gradonačelnika ne vrijedi ako se radi o zamjeniku iz reda pripadnika nacionalne manjine.**

6.1. Ostavka zamjenika gradonačelnika iz reda pripadnika nacionalne manjine

Ako prestane mandat zamjeniku gradonačelnika izabranom iz reda pripadnika nacionalnih manjina, u skladu s člankom 41.a stavkom 6. ZLP(R)S-a raspisat će se prijevremeni izbori za novog zamjenika iz reda pripadnika nacionalnih manjina. Prijevremeni izbori za zamjenika iz reda pripadnika nacionalne manjine održavaju se u roku od 90 dana od dana prestanka mandata zamjenika. Dakle, u ovom slučaju, a radi osiguranja zakonom zajamčenog prava na zastupljenost nacionalnih manjina u izvršnom tijelu, raspisat će se i provesti izbori samo za zamjenika gradonačelnika.